

Sygn. akt I ACa 1072/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Roman Sugier
Sędziowie :	SA Joanna Naczyńska SO del. Tomasz Tatarczyk (spr.)
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa B. F.

przeciwko (...) Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 29 czerwca 2015 r., sygn. akt I C 646/14

1) oddala apelację;

2) zasądza od powódki na rzecz pozwanej 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Tomasz Tatarczyk	SSA Roman Sugier	SSA Joanna Naczyńska
---------------------------	------------------	----------------------

Sygn. akt I ACa 1072/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 29 czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy w Katowicach pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z 17 listopada 2009 r. wystawionego przez pozwaną, zaopatrzonego w klauzulę

wykonalności postanowieniem sądu w części, tj. w zakresie uiszczonej po dniu wystawienia tytułu kwoty 113,35 zł zaliczonej na poczet odsetek, pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z 15 grudnia 2009 r. wystawionego przez pozwaną, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem sądu w części, tj. w zakresie kosztów na kwotę 336,65 zł ponad kwotę 27,63 zł oraz w zakresie uiszczonej po dniu wystawienia tytułu kwoty 4 694,26 zł zaliczonej na poczet odsetek, oddalił powództwo w pozostałej części i zasądził od powódki na rzecz pozwanej 7 235,23 zł z tytułu kosztów procesu. Sąd ustalił, że w dniu 20 lipca 2006 r. strony zawarły umowę kredytu inwestycyjnego w rachunku kredytowym w walucie polskiej. Na podstawie tej umowy udzielono powódce kredytu w kwocie 400 000 zł z zaznaczeniem, że kredyt będzie wykorzystany w formie bezgotówkowej poprzez realizację dyspozycji powódki w ciężar rachunku kredytowego. Powódka złożyła dyspozycje wypłaty środków z rachunku kredytowego prowadzonego na podstawie umowy, szczegółowo przez Sąd opisane. Dyspozycje te zostały wykonane, stanowiły następnie podstawę naliczenia zadłużenia. W dniu 12 lutego 2007 r. strony zawarły umowę kredytu inwestycyjnego w rachunku kredytowym w walucie polskiej, na podstawie której udzielono powódce kredytu w kwocie 460 000 zł z zaznaczeniem, że kredyt będzie wykorzystany w formie bezgotówkowej poprzez realizację dyspozycji powódki w ciężar rachunku kredytowego. Powódka złożyła dyspozycje wypłaty środków z rachunku kredytowego prowadzonego na podstawie umowy, szczegółowo opisane przez Sąd. Dyspozycje te zostały wykonane i stanowiły podstawę naliczenia zadłużenia. W dniu 17 listopada 2009 r. pozwana wystawiła bankowy tytuł egzekucyjny, który następnie zaopatrzonego został w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w T. z 30 listopada 2009 r. Tytuł ten obejmował zadłużenie wynikające z umowy zawartej 20 lipca 2006 r. W dniu 15 grudnia 2009 r. pozwana wystawiła bankowy tytuł egzekucyjny, który został zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w T. z 26 stycznia 2010 r. i obejmował zadłużenie wynikające z umowy zawartej 12 lutego 2007 r. W dniu 19 października 2009 r. powódka otrzymała wezwanie z banku do zapłaty całości niespłaconego kapitału, odsetek, kosztów, opłat i prowizji w związku z upływem określonych w umowach terminów płatności. Pismem z 19 października 2009 r. powódka zwróciła się do banku o powstrzymanie działań egzekucyjnych podnosząc, że utrata zdolności do spłaty zadłużenia nie jest wyłącznie jej winą, przyznała, że czyni starania, by spłacić zadłużenie na dotychczasowych zasadach. W dniu 23 listopada 2009 r. powódka złożyła pozwanej dwa wnioski o zawarcie umowy ugody wskazując w nich wysokość restrukturyzowanej kwoty i wartość odsetek. Pismem z 17 stycznia 2011 r. bank zawiadomił powódkę o wysokości zadłużenia. W odpowiedzi powódka stwierdziła, że nie potwierdza sald, a zadłużenie wynosi 0 zł. Na otrzymanych od pozwanej zawiadomieniach o wysokości sald zadłużenia wynikającego z udzielonych kredytów powódka poczyniła adnotacje o niezgodności sald z uwagi na fakt, że kredyt w całości został rozliczony i pisma z tymi adnotacjami zostały doręczone bankowi. Na poczet zadłużenia wynikającego z umowy z 20 lipca 2006 r. powódka dokonała po dniu wystawienia tytułu bankowego kilku wpłat, które zostały zaliczone na spłatę kosztów i odsetek. Na poczet zadłużenia wynikającego z umowy z 12 lutego 2007 r. powódka dokonała po wystawieniu bankowego tytułu kilku wpłat, które zostały zaliczone na koszty i odsetki. Sąd wskazał, iż zgodnie z treścią art. 843 § 3 k.p.c., powódka w pozwie winna była przytoczyć wszystkie zarzuty, jakie w tym czasie mogła zgłosić pod rygorem utraty prawa korzystania z nich w toku dalszego postępowania. W pozwie zawarty został jeden zarzut o charakterze materialnym, mianowicie zarzut zapłaty długu, który nie znalazł potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym, poza niewielkimi kwotami przyznanymi i wskazanymi przez pozwaną. Za nieuzasadnione uznał Sąd wywody powódki, że wierzytelności wygasły z tej przyczyny, że nie zostały wykazane przez Biuro (...) SA, a pozwana nie zareagowała natychmiast na żądanie potwierdzenia salda w kwocie 0 zł. Wskazał Sąd, że żaden przepis prawa materialnego z takim działaniem, jak opisane przez powódkę, nie wiąże skutków w postaci wygaśnięcia zobowiązania. Stwierdził przy tym, że wiarygodności twierdzeniom powódki co do dokonanej spłaty kredytu oraz nieprawidłowości w działaniach banku ujmuje fakt, iż przez długi okres czasu w żaden sposób nie kwestionowała ona wysokości zadłużenia i terminów wymagalności roszczeń. Niezasadny, jak stwierdził Sąd, okazał się zarzut formalny braku należytego umocowania osoby, która w imieniu banku działała w postępowaniach o nadanie bankowym tytułom egzekucyjnym klauzuli wykonalności. Podstawy uwzględnienia powództwa przeciwegzekucyjnego nie mogły stanowić zarzuty braku doręczenia powódce odpisów tytułów bankowych oraz braku uprzedzenia jej o zamiarze ich wystawienia. Podkreślił Sąd, że inne zarzuty podniesione na późniejszym etapie postępowania były znane powódce w czasie składania pozwu, a tym samym skoro nie zostały zawarte w pozwie, powódka nie mogła z nich skorzystać w toku procesu i należało je pominąć. Niezależnie od spóźnionego zgłoszenia dalszych zarzutów Sąd dokonał ich oceny uznając je za nieuzasadnione. Jako blankietowy potraktował zarzut nieważności umów. Stwierdził,

że podstawą pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego nie mógł być podnoszony przez powódkę fakt, że nie otrzymała ona swojego egzemplarza umowy. Wbrew twierdzeniom powódki podniósł, że zawarcie umów stanowiło czynność bankową i pozwana miała prawo wystawienia bankowych tytułów egzekucyjnych. Za nieudowodnione uznał twierdzenie, iż w dniu 1 grudnia 2008 r. powódka posiadała na rachunku bankowym wystarczającą kwotę do zapłaty całych rat kapitałowo-odsetkowych. Jako słuszne ocenił natomiast stwierdzenie pełnomocnika pozwanej, że konieczność przekazania środków komornikowi bez potrącenia wcześniej należnych bankowi rat wynikała z treści art. 889 § 1 pkt 1 k.p.c., a rachunek zajęty przez komornika jako rozliczeniowy nie podlegał ochronie co do kwoty wolnej od zajęć, przewidzianej w art. 54 prawa bankowego dla innego rodzaju rachunków. Wywiódł Sąd, że podstawę pozbawienia tytułów wykonawczych wykonalności nie mógł stanowić wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2015 r. stwierdzający niezgodność z Konstytucją art. 96 i 97 prawa bankowego, a to wobec odroczenia przez Trybunał utraty mocy obowiązującej tych przepisów. Powództwo uwzględnił w zakresie, w jakim po wystawieniu tytułów wykonawczych powódka dokonała zapłaty kwot zaliczonych na poczet zadłużenia z umów kredytowych. Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu wskazał art. 98 k.p.c.

W apelacji powódka zarzuciła naruszenie prawa materialnego - art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP poprzez brak pozbawienia wykonalności bankowych tytułów egzekucyjnych wystawionych przeciwko powódce, podczas gdy przepisy stanowiące podstawę ich wystawienia zostały uznane za niezgodne z Konstytucją, naruszenie prawa materialnego - art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz prawa procesowego - art. 5, art. 207 § 6 i art. 217 § 2 k.p.c. poprzez dopuszczenie przez sąd wniosków i dowodów zgłoszonych przez pozwaną po dniu złożenia odpowiedzi na pozew, podczas gdy powódka miała obowiązek przytoczenia już w pozwie wszystkich zarzutów, jakie w tym czasie mogła zgłosić pod rygorem utraty prawa korzystania z nich w dalszym postępowaniu, co w konsekwencji spowodowało naruszenie zasady prawa do bezstronnego sądu i zasady równego traktowania stron, naruszenie prawa procesowego - art. 230 k.p.c. poprzez uznanie za przyznane przez powódkę i w związku z tym niewymagające udowodnienia faktów złożenia przez powódkę dyspozycji wypłaty środków z kredytów, wypłaty środków na rzecz powódki zgodnie z jej dyspozycjami, prawidłowości naliczenia odsetek, prowizji i opłat przez pozwaną, podczas gdy brak było do tego podstaw, gdyż powódka kwestionowała istnienie zobowiązań stwierdzonych bankowymi tytułami egzekucyjnymi podnosząc przez cały czas trwania postępowania szereg zarzutów w tej kwestii. W oparciu o te zarzuty skarżąca domagała się zmiany wyroku przez pozbawienie w całości wykonalności tytułów wykonawczych opartych o bankowe tytuły egzekucyjne z 17 listopada 2009 r. i z 15 grudnia 2009 r., oraz zasądzenie od pozwanej kosztów procesu, zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powódki kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego znajdują oparcie w zebranych dowodach, należało je podzielić.

Bezzasadnie zarzuca skarżąca naruszenie prawa procesowego.

Przewidziany w art. 207 § 6 k.p.c. rygor pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów zostaje wyłączony w sytuacji, gdy strona uprawdopodobni, że niezgłoszenie ich we właściwym czasie nastąpiło bez jej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo występują inne wyjątkowe okoliczności. Przepis art. 217 § 2 k.p.c. rozszerza zasadę koncentracji materiału procesowego poza okres poprzedzający wyznaczenie pierwszego posiedzenia na rozprawę.

Przeprowadzenie dowodów powołanych przez pozwaną w odpowiedzi na pozew, wniesionej po upływie wyznaczonego terminu nie spowodowało żadnej zwłoki w rozpoznaniu sprawy. Chodziło o dowody z dokumentów do odpowiedzi na pozew załączonych. Dowody te, według pozwanej, służyć miały wykazaniu, że po wypowiedzeniu umów kredytowych i rozpoczęciu działań windykacyjnych powódka poprzez zgłaszanie propozycji ugodowych uznawała istnienie długów objętych bankowymi tytułami egzekucyjnymi, których dotyczy powództwo opozycyjne oraz że pozwana uzgadniała salda zadłużenia z powódką odpowiadając na przesłane jej przez powódkę potwierdzenie salda.

Inna rzecz, że przeprowadzenie tych dowodów nie miało istotnego wpływu na ocenę zasadności wskazanej w pozwie podstawy powództwa przeciwegzekucyjnego.

Przepis art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. stwarza możliwość zwalczania tytułu wykonawczego w przypadku, gdy po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane. Do zdarzeń takich należy zaliczyć spełnienie świadczenia, potrącenie, przedawnienie roszczenia, niemożność świadczenia wskutek okoliczności, za które dłużnik nie odpowiada.

Powódka oparła powództwo na twierdzeniu, że jej zobowiązania względem banku wygasły. Na uzasadnienie tego twierdzenia przywołała fakt, że według Biura (...) SA jej zadłużenie w stosunku do pozwanej wynosi 0,00 zł oraz że pozwana nie zareagowała na przesłane jej potwierdzenie salda w kwocie 0,00 zł. W ślad za przywołaniem tych faktów powódka nie naprowadziła dowodów dla wykazania, że rzeczywiście zapłaty długu dokonała, nie wskazała okoliczności, terminów i wysokości rat, w jakich należność miała uregulować, wprost nawet nie twierdziła, że świadczenia z umów kredytowych spełniła, a tylko z powzięciem wiadomości na temat danych Biura (...) SA i brakiem potwierdzenia salda wiązała skutek w postaci wygaśnięcia zobowiązań.

Słusznie wskazał Sąd Okręgowy na wadliwość tak skonstruowanej podstawy powództwa opozycyjnego.

Stosując rygor spóźnionego zgłoszenia zarzutów, o którym mowa w art. 843 § 3 k.p.c., a jednocześnie dopuszczając spóźnione dowody, jednakże w warunkach, o których mowa w art. 207 § 6 k.p.c., a zatem w sytuacji, gdy niezgłoszenie ich we właściwym czasie nastąpiło bez winy strony lub gdy ich uwzględnienie nie powoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo gdy występują inne wyjątkowe okoliczności sąd nie może narazić się na zarzut naruszenia zasad bezstronności i równego traktowania uczestników procesu (art. 45 ust. 1 i 32 ust. 1 Konstytucji RP). Podobnie jak art. 207 § 6 k.p.c., także art. 843 § 3 k.p.c. określa warunek, który umożliwia późniejsze, aniżeli w pozwie zgłoszenie zarzutów, mianowicie dopuszcza powołanie nowych zarzutów, jeżeli powód nie mógł się na nie powołać w chwili wniesienia pozwu.

Notabene, mimo uznania zgłoszonych przez powódkę w toku procesu nowych zarzutów za spóźnione Sąd Okręgowy dokonał ich oceny uznając je za nieuzasadnione.

Wynikiem nieporozumienia co do roli skarżącej w procesie jest zarzut naruszenia art. 230 k.p.c. Nawiasem mówiąc, odnosi się ten zarzut do uzupełnionej w toku postępowania, z uchybieniem zasady określonej w art. 843 § 3 k.p.c., podstawy powództwa. Powódka utrzymuje, że Sąd Okręgowy wadliwie za przyznane przez nią uznał fakty dotyczące złożenia dyspozycji wypłaty środków z kredytów, zgodności wypłat z dyspozycjami, prawidłowości naliczenia odsetek, prowizji i opłat, podczas gdy kwestionowała ona istnienie zobowiązań stwierdzonych bankowymi tytułami egzekucyjnymi. Pomija przy tym apelacja fakt, że to nie bank dochodził w sprawie roszczeń z umów kredytowych i obciążał go ciężar udowodnienia wierzytelności lecz skarżąca zwalczała tytuły wykonawcze, zatem powinna była wykazać zasadność zarzutów podniesionych przeciwko tym tytułom.

Przepisy art. 96 ust. 1 i 97 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe zostały uznane przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 14 kwietnia 2015 r. za niezgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP.

Art. 96 ust. 1 powołanej ustawy uprawniał banki do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych. Art. 97 ust. 1 ustawy stanowił, że bankowy tytuł egzekucyjny może być podstawą egzekucji prowadzonej według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego po nadaniu mu przez sąd klauzuli wykonalności wyłącznie przeciwko osobie, która bezpośrednio z bankiem dokonała czynności bankowej albo jest dłużnikiem banku z tytułu zabezpieczenia wierzytelności banku wynikającej z czynności bankowej i złożyła pisemne oświadczenie o poddaniu się egzekucji oraz gdy roszczenie objęte tytułem wynika bezpośrednio z tej czynności bankowej lub jej zabezpieczenia.

Zwalczane przez powódkę tytuły wykonawcze powstały na podstawie tych przepisów, uznanych następnie w wyroku z 14 kwietnia 2015 r. za niekonstytucyjne.

Orzekając o niezgodności z art. 32 ust 1 Konstytucji RP przepisów art. 96 ust. 1 i 97 ust. 1 pr. bankowego Trybunał Konstytucyjny postanowił w punkcie II wyroku z 14 kwietnia 2015 r., że przepisy te tracą moc obowiązującą z dniem 1 sierpnia 2016 r.

Odroczenie utraty mocy zakwestionowanych przepisów oznacza, że pozostały one czasowo w systemie prawa. W rezultacie zachowały moc obowiązującą po wydaniu wyroku z 14 kwietnia 2015 r. i podlegały stosowaniu.

Niezasadnie zarzuca przeto apelacja naruszenie tych przepisów uważając, że w rozpoznawanej sprawie sąd powinien odmówić ich zastosowania i pozbawić wykonalności tytuły wykonawcze oparte na bankowych tytułach egzekucyjnych, których dotyczy powództwo.

Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w motywach wyroku z 14 kwietnia 2015 r., natychmiastowe wyeliminowanie z porządku prawnego art. 96 ust. 1 i 97 ust. 1 pr. bankowego mogłoby spowodować stan wtórnej niekonstytucyjności, większej niż wywołana przez te przepisy, a odmowa ich stosowania w okresie odroczenia, dopóki ustawodawca na nowo nie określi relacji między bankiem i klientem będącym dłużnikiem, mogłaby prowadzić do naruszenia praw konstytucyjnych samych banków, jak i tych pozostałych klientów banku, którzy powierzyli mu depozyty, dotychczasowe stosunki prawne były bowiem kształtowane przez banki i ich klientów przy założeniu, że istnieje instrument sprawnej egzekucji zaciągniętych przez klientów zobowiązań, w postaci szybkiej egzekucji na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, natychmiastowa derogacja niekonstytucyjnych przepisów, które zbyt daleko ingerują w konstytucyjnie chronione prawa dłużników, nie może stwarzać sytuacji prawnej, w której naruszone byłyby z kolei konstytucyjnie chronione prawa innych stron czynności bankowych, niebędących dłużnikami banku.

Przepisy art. 96 i 97 (a także art. 98) pr. bankowego uchylone zostały ustawą z 25 września 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw. Według art. 11 ust. 3 ustawy zmieniającej, bankowy tytuł egzekucyjny, któremu nadano klauzulę wykonalności na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowuje moc tytułu wykonawczego także po dniu wejścia w życie ustawy.

Z przytoczonych względów uznając apelację za bezzasadną Sąd odwoławczy oddalił ją działając z mocy art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania apelacyjnego orzekł po myśli art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 k.p.c. obciążając powódkę jako stronę przegrywającą obowiązkiem zwrotu pozwanej, na jej żądanie, kosztów zastępstwa prawnego w tym postępowaniu.

SSO Tomasz Tatarczyk SSA Roman Sugier SSA Joanna Naczyńska